

SEMINARUL DE ETNORELIGIE „IDEI, CREDINȚE, SIMBOLURI” CU TEMA „SANCTUARE NATURALE. RITUALURI ÎN SANCTUARE”, IAȘI, 22 APRILIE 2010

Institutul de Arheologie din Iași, în colaborare cu Complexul Muzeal Național Moldova Iași, Muzeul de Istorie a Moldovei, în parteneriat cu Centrul Cultural German, a organizat, în ziua de 22 aprilie 2010, la Muzeul Unirii din Iași, Seminarul de etnoreligie „*Idei, credințe, simboluri*” ce a avut drept temă „*Sanctuare naturale. Ritualuri în sanctuare*”.

Inițierea acestui seminar la Iași a avut ca scop abordarea interdisciplinară a unor probleme generale sau particulare legate de religie, istoria religiilor, din perspectivă pre- și protoistorică, istorică, dogmatică, simbolică și de cult, orașul nostru fiind un centru academic și universitar recunoscut, în care studiile interdisciplinare ocupă un rol important.

Prin alegerea temei seminarului „*Sanctuare naturale. Ritualuri în sanctuare*”, organizatorii (dr. Cornelia-Magda Lazarovici, prof. dr. Gheorghe Lazarovici și dr. Alexander Rubel) au dorit abordarea problematicii legate de sanctuarele naturale / din natură, respectiv amplasarea lor, semnificație, mărturii / dovezi, ca și cea referitoare la ritualurile care au loc în astfel de locuri.

La simpozion au participat colegi din cadrul mai multor centre universitare, Universitatea „Al. I. Cuza” Iași, Universitatea „Eftimie Murgu” din Reșița, Institutul de arheologie „V. Pârvan” București, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Observatorul astronomic al Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca. Cu această ocazie au fost prezentate 16 comunicări, ce au abordat o parte din problematica propusă.

Două comunicări au prezentat aspecte legate de folosirea peșterilor în preistorie, reprezentări parietale, primele semne și simboluri, semnificația unor depuneri (prof. dr. Vasile Chirica, *Elemente de artă religioasă în sanctuarele Paleoliticului superior*; dr. Cornelia-Magda Lazarovici, *Bilze Zlote, Peștera Werteba*), iar în alta a fost analizată legătura arhitectonic-semantice dintre peșterile sacre (cu spații lobulare naturale), sanctuarele penta- și tri-lobulare din ne-eneolitic, mormintele megalitice, templul orfic de la Littlecote și bisericile creștine (neo-bizantine) în plan triconc (prof. dr. Adrian Poruciu, *De la peșteri sacre la sanctuarele lobulare și la biserici în plan triconc*). Unele izvoare antice conțin și referiri la peșterile sacre, iar una din comunicări a prezentat tocmai acest aspect, ilustrat în una din scrierile lui Filostrat Atenianul (sec. I p. Chr.), care aduce informații interesante mai ales cu privire la peștera cu oracol de la Lebadea, închinată fiului lui Apollo, Trophonios (dr. Marius Alexianu, *Peșteri sacre la Filostrat: Parametrii percepției*).

Manifestările de cult din lumea germanică (dr. Alexander Rubel, *Sanctuare în lumea germanică în epoca fierului*), legate de sanctuarele în aer liber, izvoare sacre, crânguri, lacuri, mlaștini, ofrande, sacrificii, expresie caracteristică a acestor comunități ne-au introdus în alt spațiu geografic. Ca un pandant, calculele astronomice (realizate în limbaj Matlab) aplicate fortărețelor dacice din Munții Orăștiei (dr. Iharka Szuecs-Cillik, dr. Alexandra Comșa, *Orientarea astronomică a unor cetăți dacice*), atestă predilecția pentru o anumită orientare a acestor monumente, ca și tehnica înaltă de construire de care au dat dovadă meșterii daci, eroarea de măsurare fiind sub 1°.

Au atras atenția și comunicările referitoare la descoperirile din zona montană, unde de-a lungul timpului au fost consemnate semne și simboluri, unele chiar de tradiție preistorică, marcate pe pietre de mari dimensiuni. Ne referim la cele din Carpații Răsăriteni, de la Ditrău și Borsec (prof. dr. Gheorghe Lazarovici, dr. Cornelia-Magda Lazarovici, *Ditrău. Despre sanctuarele în natură*; prof. dr. Gheorghe Lazarovici, Iuliu Cristian Popa, *Monumente megalitice în Carpații Răsăriteni. Căi spre sanctuare în natură*; dr. Silvia Iosif, drd. Ioan Cojocaru, *Date etno-arheologice de pe Dealul Teasc-Borsec / Ditrău / Gălățuș*) care atestă folosirea îndelungată a unor semne și simboluri de către comunitățile păstorești din zonă. Unele monumente de acest tip sunt în pericol din cauza mutării și pierderii informațiilor privind amplasarea și semnificația lor. Tot legat de

acest aspect remarcăm și o altă comunicare ce a tratat un complex extrem de interesant din Munții Călimani (Victor Munteanu, *Complexul megalitic 12 Apostoli, Munții Călimani. Practici rituale*), loc de întâlnire al păstorilor pe 29 iunie, unde scenariul ritualic împletea elemente ale nedeilor păstorești și practici legate de sărbătorirea Moșilor de vară. Semnificația crucii amplasate la răscruci, pe înălțimi, pe locurile unor tragedii (Eva Giosan, *Crucea amplasată în afara bisericii*), ca și diferite alte aspecte legate de încălcarea regulilor tabuizante referitoare la cruce au constituit subiectul altei comunicări, rezultat al cercetărilor etnografice din Moldova.

Alte două comunicări au vizat analiza și interpretarea unor forme de vase cucuteniene, folosite în practici de cult, descoperite uneori în sanctuare, gropi ce atestă ofrande sau în alte contexte arheologice (dr. Ruxandra Alaiba, *Forma, decorul și conținutul cupelor descoperite în sanctuare*; dr. Dumitru Boghian, *Unele considerații asupra vaselor cucuteniene antropomorfe și antropomorfizate*).

Focul purificator, ca aspect complex al vieții spirituale, aflat în strânsă legătură atât cu cei vii, cât și cu cei morți a constituit subiectul altei prezentări (dr. Alexandra Comșa, *Focul purificator în mormintele preistorice din România*).

Colegii din cadrul Facultății de Teologie ortodoxă a Universității „Al. I. Cuza” Iași au prezentat comunicări ce s-au referit la munții sacri din Biblie, semnificația lor cultică, ca și relațiile cu sanctuarele și altarele naturale (pr. drd. Marcel Cojocaru, *Muntele și isihasmul românesc*) sau la coordonata mistică și legendară a lui Orfeu, „religiile de mistere”, ca și la alte aspecte legate de orfism (pr. Lucian-Mihail Moisei, *Orfismul*).

Lucrările Seminarului s-au bucurat de interesul participanților, astfel încât s-a decis ca pentru anul viitor să fie abordată tema „*Sanctuare. Tip și funcționalitate*”.

CORNELIA-MAGDA LAZAROVICI

SIMPOZIONUL INTERNAȚIONAL „ROMANISIERUNG. THEORIE UND PRAXIS EINES FORSCHUNGSKONZEPTS” (ROMANIZARE. TEORIE ȘI PRACTICĂ A UNUI CONCEPT DE CERCETARE) DE LA IAȘI DIN PERIOADA 4–7 OCTOMBRIE 2009

Printr-un grant internațional câștigat prin competiție la Universitatea Konstanz și DAAD (Deutscher Akademischer Austauschdienst), în valoare de 13.700 Euro am reușit să organizăm în Iași o conferință cu participanți de rang internațional. Premisa acestei conferințe cu titlul „Romanisierung. Theorie und Praxis eines Forschungskonzepts” a fost ideea că această temă este foarte puțin tratată în România și nu la nivelul cercetărilor actuale de pe plan internațional¹. Obiectivul principal a fost invitarea la Iași a unor specialiști din Germania, Anglia și Italia, cu o experiență practică în toate zonele „Imperiului Roman” și ocazia de a crea un schimb de idei cu colegii români. Printre aceștia au fost invitați nu doar cercetători din Iași, ci și specialiști de la Institutele de profil ale Academiei Române și de la Universitățile din București, Cluj-Napoca și Galați. Dintre cele 20 de contribuții științifice prezentate în cele două zile de program nu pot aminti decât câteva exemple. În anul 2010 urmează să apară un volum al conferinței, în care vor fi publicate în traducere română cele mai multe prelegeri dintre cele prezentate în limbile germană și engleză². Prin traducerea articolelor în limba română, realizată cu mult efort și cu implicații financiare considerabile (Universitatea din Konstanz a preluat costurile de traducere și tipărire), dorim ca publicul larg interesat de această temă să aibă acces la noile teorii în jurul acestui concept complex, și din acest motiv nu am ales varianta unei publicații în care să

¹ Argumentarea acestei idei: A. Rubel, *Romanisierung als theoretisches Forschungsproblem. Vorüberlegungen zu einer rumänischen Romanisierungsdebatte*, în „Arheologia Moldovei”, 32, 2009, p. 57-71.

² A. Rubel (ed.), *Romanizarea. Impunere și adeziune*, Iași 2010 (sub tipar).